

Afgelopen najaar had ze een solotentoonstelling in de jonge *off space* Lichtekooi in Antwerpen én won ze de Fintroprijs voor Beeldende Kunsten. Clara Spilliaert is aan een stevige klim in de kunstwereld bezig. Jarenlang maakte ze voornamelijk gevoelige, maar weerbare tekeningen, recent focust ze op keramiek. In haar werk onderzoekt ze onder meer onze omgang met het lichaam en onze relatie met de natuur.

Clara Spilliaert

Kunst die groeit



Foto: Saskia Vanderstichele



Clara Spilliaert (1993) groeide op in Tokyo met een Belgische vader, een Japanse moeder en haar drie jaar oudere zus Lisa, die ze als tiener naar België volgde. Als kind kwam ze elk jaar op vakantie naar haar grootouders in Brugge, maar verhuizen bracht toch een grote cultuurschok met zich mee. Ze sprak de taal niet en vond het dus moeilijk om aansluiting te vinden bij leeftijdsgenoten. Ze kon instromen in het vijfde middelbaar van de kunsthumaniora. Daar gaf een leerkracht de leerlingen de opdracht een droedelboek bij te houden, maar in haar geval werd dat een dagboek waarin ze, beeldend, al haar gevoelens kwijt kon. Ze maakte soms twintig tot dertig tekeningen per dag.

Toen ze na een jaar overwoog om toch terug naar Japan te verhuizen, werd het land opgeschrikt door de kernramp in Fukushima (2011). De onzekerheid en een onveilig gevoel die met de gebeurtenis gepaard gingen, duwden haar toch terug naar België, waar haar zus ondertussen al verder studeerde. Alle aanpassingen die ze doormaakten, verwerkten de zussen Spilliaert in een gezamenlijke film. *Hotel Red Shoes* (2013) is het verhaal van een dubbel overgangsritueel: enerzijds van de Japanse naar de Belgische cultuur en anderzijds van kind naar adolescent. Het is gebaseerd op een Japans lied, waarin een jong meisje met rode schoenen een man met blauwe ogen volgt op een overzeese reis en niet meer terugkeert. We zien onder meer hoe Clara Spilliaert haar lange lokken afknijpt en verbrandt. Voor haar zus Lisa betekende de film ook een openbaring: zij vond in bewegend beeld haar medium. Sindsdien oogst ze lof voor producties zoals haar langspeeldebuut *N.P* (2020) en *Spilliaert* (2022), waarin ze haar mogelijke verwantschap met kunstenaar Léon Spilliaert (1881-1946) onderzoekt.

Clara Spilliaert, *Dagboektekening*, 2014, mixed media op papier, 14,8 x 21 cm
Courtesy of the artist

Foto: Saskia Vanderstichele



Besloten hofjes

Spilliaert zette haar dagboektekeningen verder in zelf samengestelde tekenboeken, tijdens haar hogere opleiding tekenkunst aan LUCA School of Arts Gent. Later bundelde ze een selectie van deze tekeningen tot de publicatie *Sekirara* (2022). Bij haar afstudeerproject in de master tekenkunst maakte ze ook een sculptuur: een porseleinen narcis, waarbij water uit de meeldraden spuit. "De bloem stond symbool voor mijn jarenlange dagboektekeningen als onophoudelijke bron van beelden en ideeën," zegt ze daarover. Het gaf haar praktijk een andere richting, die ze vond in ruimtelijk werk. In 2016 zag ze in de tentoonstelling *Op zoek naar Utopia* bij M Leuven drie gerestaureerde besloten hofjes afkomstig uit Mechelen. "Ik was diep onder de indruk van die kastjes vol details. Ik was verwonderd door de devotie die je nodig hebt om zoiets te willen en kunnen maken. Ik voelde de innerlijke behoefte om deze beelden te maken; ze raakten me door de eeuwen heen. Zoiets wilde ik ook maken, dacht ik toen."

In 2018 vatte ze dan ook een tweede studie – keramiek – aan, eveneens aan LUCA School of Arts. Ondanks de coronapandemie, die een deel van haar opleiding overschaduwde, maakte



Clara Spilliaert, *Hairy Tale*, 2023, installatie in klei en keramiek (detail), LichtekooiArtspace, Antwerpen
Foto: ThorSalden

Clara Spilliaert, *Hairy Tale*, 2023, installatie in klei en keramiek, LichtekooiArtspace, Antwerpen
Foto: ThorSalden



“Ik ben steeds opnieuw verwonderd door alle veranderingen die ik zie gebeuren, door dingen die hier groeien die ik niet geplant heb.”

Spilliaert een opmerkelijke doorstart in de kunstwereld. In 2020 bekeek ze haar afkomst en haar relatie tot België vanaf een afstand en deed ze onderzoek naar de symboliek van de leeuw. “Ik herinner me uit mijn familiebezoeken tijdens mijn kindertijd een kom met twee leeuwenkoppen, die ik dus associeerde met warmte en veiligheid. Pas veel later werd ik me bewust van de



Clara Spilliaert, *1000 bakstenen* (detail van een zitbank), 2022-23
Foto: Paul D'Eer

politieke connotaties. Daar had ik het moeilijk mee, want plots voelde ik me als buitenstaander niet meer welkom in Vlaanderen.” Ze deed onderzoek naar heraldiek en verwerkte haar tegenstrijdige gevoelens en vragen in een reeks van twintig keramische wapenschilden, waarin de leeuw een nieuw narratief krijgt, in relatie tot andere symbolen die de conventies van de heraldiek uitdagen en in haar oeuvre blijven terugkomen, zoals bloemen, insecten en (delen van) het vrouwelijk lichaam. Met *Wapenschilden* won ze de CAF Award, een belangrijke kunstprijs in Japan, een betekenisvolle waardering uit haar land van oorsprong.

Organisch

Al zeven jaar doet ze aan cohousing vlakbij het station Gent-Sint-Pieters, waar ze de berging omtoverde tot kelderatelier. “Het is een bijzondere plek voor mij,” vertelt ze. “Er komt bijna geen zonlicht binnen, maar in de ondergrondse stilte vind ik rust. Het idee dat ik creëer onder de oppervlakte van de aarde, tussen de spinnen en de duizendpoten, maakt me gelukkig en schenkt me veel concentratie.”

De natuur is alomtegenwoordig in haar leefwereld. Elke ochtend brengt ze wat tijd door in haar kleine stadstuin. Ze noemt het haar grootste inspiratie. “Elke dag gebeurt hier iets nieuws. Ik ben steeds opnieuw verwonderd door alle veranderingen die ik zie gebeuren, door dingen die hier groeien die ik niet geplant heb, enzovoort. Mijn werkwijze weerspiegelt die verwondering. Ik zie kunstwerken niet als iets eeuwig, maar als iets levend, organisch.”

“Mijn voorliefde voor de natuur dank ik aan mijn moeder en mijn grootmoeder, die in Japan altijd in ons kleine tuintje in de weer waren. Als kind was ik bevriend met insecten. Ik ben niet opgegroeid met het idee dat die vies zijn, integendeel. En ik was gefascineerd door dingen die groeien, waar je als mens geen macht over hebt, maar die dat zelfstandig doen. Voor die



Clara Spilliaert, *HairyTale*, 2023, installatie in klei en keramiek (detail),
LichtekooiArtspace, Antwerpen
Foto: ThorSalden



Clara Spilliaert, *Self-Portrait*, 2015, mixed media, 45 x 45 x 190 cm
Foto: Keizo Kioku

magie voel ik veel verwondering. Ik volgde bijvoorbeeld de vlinders die eitjes kwamen leggen in onze sinaasappelboom. Eerst komt er een minirupsje, dat zes keer vervelt en een cocon wordt. Ik stond speciaal heel vroeg op om te kijken hoe de vlinders, nat en met verschrompelde vleugels, heel traag ontpoppen. Ik voel me heel dicht bij die wereld en heb er eigenlijk nooit afstand van genomen.”

Ook in een van Spilliaerts' permanente kunstprojecten speelde die veranderlijkheid een grote rol. De gemeente Kruibeke nodigde haar uit voor een publiek werk voor de slachtoffers van de coronapandemie, die naast sterfte ook werd gekenmerkt door een gemis van aanraking en nabijheid. Samen met een diverse groep inwoners van Kruibeke (de jongste deelnemer was zes maanden oud, de oudste 93 jaar), creëerde ze 1.000 bakstenen uit lokale klei met handafdrukken, die verspreid over zes locaties geïntegreerd werden in sculpturale interventies, zoals een muursculptuur, een zitbank en een wandelpad. “De integraties zijn subtiel. Ik hou ervan dat je ze pas vindt als je goed kijkt. Na een half jaar zijn er verkleuringen en groeien er mossen tussen de stenen. Dat het de tijd met zich meedraagt vind ik heel mooi.”

Lichaamshaar

In *Hairy Tale*, haar eerste Belgische solotentoonstelling in de Antwerpse kunstruimte Lichtekooi, creëerde ze een totaalinstallatie gestoeld op de analogie van het vrouwelijk lichaam met een tuin. De ruimte werd ingenomen door een lichaam van klei, dat uit de blauwgroene vloer precies als water naar boven rees: een been, een schaamstreek met twee dijen, een buik, twee borsten, een oksel, een gezicht. Lang, drijvend hoofdhaar van kiezelstenen leidde naar de tuin van Lichtekooi. Over en rondom het lichaam van natte klei - dat doorheen de tentoonstellingsperiode kromp van 1 ton naar 800 kg - figureerden niet alleen heel fijne keramische bloemen en stengels, als haar, maar ook vogels. Ze dronken uit de okselvijver, plukten bessen en gaven de zaden terug aan de aarde, waaruit nieuwe levens ontstonden.

Op de opening droeg Spilliaert een jurk in worteldoek, gemaakt door haar zus. Zij hielp haar ook bij een performance waarbij mensen een deeltje van hun lichaamshaar lieten waxen. De harsstrips met uitgerukte haren vonden vervolgens een plek op de muur in het achterste kamertje bij Lichtekooi, ingekaderd met worteldoek, een materiaal dat gebruikt wordt om de groei van onkruid te voorkomen. Haar exploraties rond lichaamshaar vormen geen hard statement, benadrukt ze. “Op lichaamshaar heerst een taboe, meer nog in Japan dan hier.” “Ik wil graag dat iedereen meer vrijheid voelt omtrent lichaamsbeharing. Het recht om ermee te experimenteren vind ik belangrijk. Door deze installatie te maken bekijk ik mijn lichaamshaar meer als natuurlijke groei en ermee omgaan is net zoals tuinieren.”

Spilliaert nodigde kunstenaar en auteur Stine Sampers uit om bij de tentoonstelling een sprookje te schrijven. “Ik voelde dat een reguliere zaaltekst met uitleg niets voor mij is,” zegt ze. “Het verhaal van Stine is een interpretatie en spreekt tot de verbeelding. De wolf uit het sprookje kan staan voor het patriarchaat, maar ook voor het dierlijke in onszelf. In beide gevallen kunnen we ermee worstelen, maar moeten we er ook mee leren samenleven.”

In oktober 2023 werd Spilliaert door een jury van experts in de hedendaagse beeldende kunsten verkozen tot winnaar van de Fintroprijs. 2024 belooft opnieuw een druk jaar te worden. In Kunsthall Extra City Antwerpen creëert ze een semipermanent werk in het voormalige dominicanenklooster, en ze bereidt ook een nieuw werk in de publieke ruimte voor. In Galmaarden zal ze een integratie voorzien voor de renovatie van een sociale woning in het kader van Meesterproef, georganiseerd door de Vlaamse Bouwmeester. “Het Pajottenland staat gekend als fruitstreek. Ik wil er een ladder in gesmeed metaal plaatsen als symbool voor de oogst en er tegenover een jonge fruitboom planten. De boom zal door de jaren heen boven de ladder uitgroeien en de vrucht ervan brengt de omwonenden samen.” **TAMARA BEHEYDT**

INFO Groepstentoonstelling *Looking for Clues* van 3 maart tot 26 mei – Stedelijk Museum Aarschot, Elisabethlaan 103, 3200 Aarschot – hetgasthuis.be – claraspilliaert.com